

اقدام شایسته طوسی(ره) برای حفظ جان شیعیان

زمانی که شیخ طوسی زعیم طائفه امامیان بوده است؛ در آن دورانی که آتش اختلاف در بغداد بین شیعه و اهل سنت افروخته بود و اختلافات خونین در بغداد را شاهد است مجبور است که دست به تقیه بزند.

زمانی که شیخ طوسی زعیم طائفه امامیان بوده است؛ در آن دورانی که آتش اختلاف در بغداد بین شیعه و اهل سنت افروخته بود و اختلافات خونین در بغداد را شاهد است مجبور است که دست به تقیه بزند.

زیارت پرنور عاشورا از ناحیه مقدسه ربوبی صادر شده است؛ بنابراین زیارت عاشورا، حدیث قدسی است و نسبت به سایر زیارات امتیاز دارد. از دیدگاه شیعه، آیین اسلام دو رکن مهم و بنیادین دارد: یکی تولی و دیگری تتری؛ یکی محبت به پیامبر و اهل بیت (علیهم السلام) و دیگری بغض و کینه دشمنان آن پاک سیرتان. ضرورت این دو اصل مهم، از دیدگاه عقل و همچنین از منظر نقل، آن چنان واضح و روشن است که با درنگی کوتاه در ساحت خرد و با مراجعه ای اندک به منابع اصیل اسلامی؛ آیات کریمه قرآن، روایات نبوی و سخنان اهل بیت (علیهم السلام) جای هیچ تردیدی در آن باقی نمی ماند.

از جمله منابع بسیار مهم که این دو اصل را از دیرباز به شیعیان آموخته، زیارت نورانی عاشوراست. در این زیارت در فقره های متعددی، به برائت از دشمنان اهل بیت (علیهم السلام) تصریح شده است.

خبرگزاری ایکنا در آستانه اربعین حسینی، سلسله درس گفتارهایی با عنوان «زیارت عاشورا از آغاز تا امروز» تهیه و تولید کرده است. حجت الاسلام والمسلمین سیدمهدی محمودی عاشوراپژوه و نویسنده کتابی با همین عنوان در این سلسله گفتار به بررسی اسناد زیارت عاشورا، مضامین و محتوای این زیارت ارزشمند پرداخته است. در این مجال، بخش دهم این درس گفتار را می خوانیم و می بینیم:

سخن در تقیۀ شیخ طوسی(ره) در هنگام نقل زیارت عاشورا و تألیف مصباح المتهجد در بغداد بود. با استناد به کتاب های معتبر تاریخ در دوره ۱۱۳ سالۀ حکومت آل بویه، بیش از ۳۴ مورد درگیری های خونین میان اهل تسنن و شیعیان در بغداد رخ داده است. این درگیری ها عمدتاً مرتبط با روز عاشورا و عید غدیر است که شیعیان شعائر مذهبی خود را در کوچه و خیابان آشکار می کردند. افراطیان اهل تسنن، تحمل چنین اظهار شعائری را نداشتند و درگیری های خونین بین اهل تسنن و شیعیان رخ داده است.

مرحوم شیخ طوسی که در بغداد، مصباح المتهجد را تألیف فرمود، مجبور بود در نقل عبارات پایانی زیارت عاشورا تقیه کند تا خون شیعیان از این طریق محفوظ بماند؛ درگیری بین اهل تسنن و شیعیان بالا نگیرد و خدای ناکرده آتش اختلاف بیش از پیش برافروخته نشود. این وظیفۀ مهم و خطیر شیخ طوسی بود و باید در این دوران تقیه کند. نکته مهمی که در کتاب مورد توجه قرار دادم این بود که شیخ طوسی در بغداد تألیفات فراوانی دارد که با کتاب تهذیب الأحکام به عنوان یکی از مهمترین کتب اربعه شروع می شود؛ ولی برخی آثار شیخ طوسی مرتبط با سال های پایانی حضور مرحوم شیخ طوسی در بغداد است؛ از جمله: تفسیر ارزشمند تبیان، کتاب الغیبه و کتاب شریف مصباح المتهجد که در اواخر سکونت ایشان در بغداد تألیف شده است.

این زمان، مقارن با سال های پایانی حکومت آل بویه بوده که اقتدار آنان رو به افول بوده است. در این سال ها، شیعیان کمتر مورد حمایت امیران آل بویه قرار داشتند. در آن هنگامی که شیخ طوسی زعیم طائفه امامیان بوده است؛ در آن دورانی که آتش اختلاف در بغداد بین اهل تسنن و شیعیان افروخته بود و اختلافات خونین در بغداد را به وقوع می پیوست و در آن دورانی که حکومت آل بویه در شدت ضعف قرار داشت و نیز در یک کتاب دعا و زیارت که به دست عموم شیعیان می رسید، شیخ طوسی مجبور بود دست به تقیه بزند. این شواهد نشان می دهد لازم بود عبارات پایانی زیارت عاشورا خصوصاً عبارت «اللهم خص انت اول ظالم باللعن منی وابدأ به اولاً ثم الثانی و الثالث و الرابع ...» نقل نشود.